

A small green sphere is positioned to the left of the main title text, with a thin white line extending from it towards the text.

Rusijos karas Ukrainoje: verslui svarbių teisės aktų apžvalga

2022 m. gegužė

Rusijos karas Ukrainoje paskatino precedento neturintį viso pasaulio šalių atsaką – ekonomines sankcijas ir kitas ribojamąsias priemones Rusijos ir Baltarusijos subjektams. Jų poveikį jaučia ir Lietuvos įmonės, turinčios verslus ar kitokius verslo santykius tose šalyse. Tokioms įmonėms šiuo metu kyla įvairių teisinių klausimų, kaip pavyzdžiui verslo nutraukimo ar veiklos perkėlimo, sutarčių vykdymo ir kt., todėl, šiuo naujienlaiškiu padėsime Jums sekti verslui svarbius teisės aktus ar jų pakeitimus Europoje, Lietuvoje, Ukrainoje, Rusijoje ir Baltarusijoje.

Europos Sąjungos atsakas

- Pirmasis sankcijų [paketas](#).
  - Antrasis sankcijų [paketas](#).
  - Trečiasis sankcijų [paketas](#).
  - Ketvirtasis sankcijų [paketas](#).
  - Penktasis sankcijų [paketas](#).
-

- Penktąjį sankcijų paketą sudaro: i) draudimas įsigyti, importuoti ar perduoti į ES anglis ir kitą kietąjį iškastinį kurą, jei jų kilmės šalis yra Rusija arba jie yra eksportuoti iš Rusijos; ii) draudimas visiems Rusijos laivams įplaukti į ES uostus; iii) draudimas Rusijos ir Baltarusijos kelių transporto vežėjams atvykti į ES; iv) draudimas importuoti medieną, cementą, jūros gėrybes ir alkoholinius gėrimus iš Rusijos; v) draudimas eksportuoti reaktyvinius degalus ir kitas prekes į Rusiją; vi) draudimas Rusijos bendrovėms dalyvauti valstybėse narėse rengiamuose viešuosiuose pirkimuose; vii) sprendimas neteikti jokios finansinės paramos Rusijos viešojo sektoriaus įstaigoms ir kt.
- Penktasis sankcijų paketas nustato draudimą Rusijoje įsteigtiems juridiniams asmenims, taip pat fiziniams asmenims dalyvauti ES valstybių narių viešuosiuose pirkimuose. Be to, draudimas apima ir šiuo metu vykdomas viešojo pirkimo sutartis, įpareigojant perkančiąsias organizacijas jas nutraukti.

Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko 2 mlrd. eurų vertės atsparumo priemonių **paketas**.

Finansavimas teikiamas:

- privatiems klientams, valstybėms, savivaldybėms, valstybės ir savivaldybės įmonėms ir įstaigoms bei finansiniams tarpininkams;
- Ukrainoje, valstybėse, labiausiai paveiktose pabėgėlių srautų, t.y. Lenkijoje, Vengrijoje, Slovakijoje, Kroatijoje, Čekijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje, Slovėnijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje, Moldovoje;
- Ukrainoje (visiems ūkio sektoriams): i) energetinio saugumo; ii) būtiniosios infrastruktūros; iii) maisto pramonės; iv) vaistų tiekimo užtikrinimo sritims ir kt.
- Paveiktose valstybėse: i) energetinio saugumo sritims; ii) valstybės ir savivaldybių infrastruktūrai (kiek tai susiję su padidėjusiais infrastruktūros kaštais ir poreikiu papildomai infrastruktūrai); iii) likvidumui per kapitalo rinkų transakcijas ir finansinius tarpininkus (projektų, skirtų tiesiogiai spręsti su pabėgėliais susijusius iššūkius, palaikymas, ar pagalba įmonių veiklai, kiek tai susiję su pabėgėlių krizės sprendimu) ir kt.

Ekonominių ir kitų tarptautinių sankcijų įgyvendinimo įstatymo Nr. IX-2160 pakeitimo [įstatymas](#).

Šiuo įstatymu sankcijų įgyvendinimo modelis papildomas:

- laikinojo administratoriaus institutu, kuris bus skiriamas, kai: i) juridinio asmens, jo savininko ar jį kontroliuojančio asmens atžvilgiu Lietuvoje įgyvendinamos tarptautinės sankcijos; ir ii) laikinasis administravimas yra būtinas, siekiant išvengti neigiamų socialinių, ekonominių, ekologinių ar kitų svarbių pasekmių visuomenei ar valstybei ir užtikrinti sankcijų laikymąsi;
- įšaldyto turto realizavimu, paverčiant vieną turto rūšį kita turto rūšimi (tais atvejais, kai įgyvendinant tarptautines sankcijas buvo įšaldyti asmeniui priklausantys greitai gendantys, galintys greitai prarasti savo prekinę vertę ekonominiai išteklių, arba kai jų saugojimo, laikymo ir/ar priežiūros išlaidos gali viršyti prekinę vertę, tokie ekonominiai išteklių gali būti realizuojami, o gautos lėšos saugomos specialiose depozitinėse sąskaitose);
- perdėliojamas į sankcijų įgyvendinimą įsitraukusių institucijų veikimo modelis;
- akcentuojamas Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnybos vaidmuo, užtikrinant sankcijų įgyvendinimą, ypač dėl naudos gavėjų bei su jais susijusių fizinių ir/ar juridinių asmenų indentifikavimu.

Vidaus reikalų ministrės [įsakymas](#) „Dėl asmenų, kurie perkelti dirbti į Lietuvos Respubliką iš Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos“.

- piliečiai iš Rusijos ir Baltarusijos kartu su savo šeimos nariais galės būti perkelti į Lietuvą ir įdarbinti į Lietuvoje įsteigtą įmonę, priklausančią tai pačiai įmonių grupei kaip ir Baltarusijoje ar Rusijoje;
-

- vizos atvykti į Lietuvą iš Rusijos ar Baltarusijos perkeliams darbuotojams ir jų šeimos nariams bus išduodamos Lietuvos vizų tarnybose užsienyje, tarpininkaujant Užsienio reikalų ministerijai, o išimtiniais atvejais – pasienio kontrolės punktuose;
- perkeliams darbuotojai ir jų šeimos nariai, pateikę prašymą išduoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje ir turintys nacionalines vizas, turės teisę dirbti ir bus atleidžiami nuo pareigos įsigyti leidimą dirbti Lietuvoje arba gauti Užimtumo tarnybos sprendimą nuo prašymo išduoti leidimą laikinai gyventi pateikimo dienos;
- išduodant leidimus laikinai gyventi perkeliamų darbuotojų šeimos nariams nebus taikomi reikalavimai būti pragyvenusiam Lietuvoje pastaruosius du metus, turėti ne mažiau kaip vienerius metus galiojantį leidimą laikinai gyventi ir turėti pagrįstas perspektyvas įgyti teisę nuolat gyventi Lietuvoje.

Pridėtinės vertės mokesčio įstatymo Nr. IX-751 pakeitimo [įstatymas](#).

Paramos gavėjai – paramos organizacijos – ar kiti nelaimių padarinius šalinantys asmenys už suaukotas pagalbai lėšas turės galimybę iš tiekėjų (bendrovių, kitų juridinių asmenų) pirkti maistą, drabužius, vaistus, patalynę ar kitas prekes su 0 proc. PVM tarifu, kai šios prekės bus skiriamos pagalbai nuo karo Ukrainoje nukentėjusiems asmenims ar kitoms nelaimių aukoms.

Ukrainoje

Ukrainos nacionalio banko valdybos [nutarimas](#) Nr. 68 „Bankų sistemos veikimas karo padėties sąlygomis“.

Nutarimu: i) leista atlikti pervedimus į užsienio nuolatinės buveinės ir juridinių asmenų filialus, kurių 100 proc. akcijų tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso valstybei (išskyrus veikiančius Rusijoje ir Baltarusijoje); ii) sutrumpinti atsiskaitymo už eksportą ir importą terminai nuo 365 iki 90 kalendorinių dienų ir kt.

Ukrainos ministrų kabineto [nutarimas](#) Nr. 326 „Dėl žalos ir nuostolių, padarytų Ukrainai dėl Rusijos Federacijos ginkluotos agresijos, nustatymo tvarkos patvirtinimo“.

Tvarkoje numatytos: i) žalos ir nuostolių nustatymo sritys, pagrindiniai jų rodikliai; ii) valstybės institucijos, įgaliotos tvirtinti ir derinti žalos ir socialinių išmokų dydžio nustatymo metodikas; iii) valstybės institucijos, atsakingos už žalos ir nuostolių nustatymą atitinkamoje srityje.

Pagal šią tvarką bus apskaičiuojami Ukrainos teritorijoje patirti nuostoliai dėl Rusijos karo, įskaitant ir įmonių patirtus ekonominius nuostolius. Šios tvarkos tinkamas laikymasis gali būti itin reikšmingas sugadinto ar sunaikinto turto nekilnojamo turto savininkams, siekiantiems patirtų nuostolių atlyginimo.

Ukrainos Vyriausybės [nutarimas](#) Nr. 423 „Dėl perduotų eksploatuoti nekilnojamojo turto objektų apžiūros tvarkos aprašo pakeitimo“:

- nutarimu nustatytas dėl ekstremaliųjų situacijų, karinių operacijų ar teroro aktų pažeistų nekilnojamojo objektų ekspertizės mechanizmas;
- pagrindas apžiūrėti sugadintus objektus gali būti ne tik savininko ar valdytojo, bet ir įgaliotų institucijų arba įstatymų numatytais atvejais – karinių administracijų sprendimas.

Šios tvarkos tinkamas laikymasis gali būti itin reikšmingas sugadinto ar sunaikinto turto nekilnojamo turto savininkams, siekiantiems patirtų nuostolių atlyginimo.

Rusijos Federacijos [dekretas](#) Nr. 79 „Specialių ekonominių priemonių taikymas dėl nedraugiškų Jungtinių Amerikos Valstijų ir užsienio valstybių bei prie jų prisijungusių tarptautinių organizacijų veiksmų“.

Dekretas taikomas:

- i) "nedraugiškoms" valstybėms (į sąrašą įtrauktos JAV ir Kanada, ES valstybės, Jungtinė Karalystė (įskaitant Džersį, Angiliją, Britų Mergelių salas, Gibraltarą), Ukraina, Juodkalnija, Šveicarija, Albanija, Andora, Islandija, Lichtenšteinas, Monakas, Norvegija, San Marinas, Šiaurės Makedonija, taip pat Japonija, Pietų Korėja, Australija, Mikronezija, Naujoji Zelandija, Singapūras ir Taivanas); ii) "nedraugiškų" valstybių piliečiams ir pareigūnams; iii) "nedraugiškų" valstybių jurisdikcijai priklausantiems juridiniams asmenims; iv) "nedraugiškų" valstybių tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuojamiems subjektams;
- atsakomosios sankcijos apima draudimus arba apribojimus: i) importuoti gaminius ir (arba) medžiagas iš subjekto, kuriam taikomos sankcijos, į Rusiją; ii) eksportuoti gaminius ir (arba) medžiagas iš Rusijos subjektui, kuriam taikomos sankcijos; iii) sankcionuotiems subjektams teikti paslaugas Rusijos valstybės institucijoms; iv) subjektui, kuriam taikomos sankcijos, dalyvauti privatizuojant Rusijos valstybės ir savivaldybių turtą;
- taip pat uždraudžiami: i) rezidentų užsienio valiutos perdavimai nerezidentams pagal paskolos sutartis; ii) rezidentų užsienio valiutos pervedimai į savo sąskaitas bankuose/kitose esančiose finansų įstaigose už Rusijos ribų; iii) rezidentų lėšų pervedimai neatidarant banko sąskaitos naudojantis elektroninėmis mokėjimo priemonėmis, kurias teikia užsienio mokėjimo paslaugų teikėjai.

Pagal dekretu nustatytą tvarką Rusijos skolininkai galės skolas užsienio kreditoriams gražinti rubliais. Ši tvarka taikoma prievolėms, kurių suma per kalendorinį mėnesį viršija 10 milijonų rublių, arba kurių suma viršija šios sumos užsienio valiuta ekvivalentą pagal Rusijos Federacijos centrinio banko oficialų kursą.

Rusijos Federacijos įstatymo [projektas](#) Nr. 104796-8 „Dėl išorinio subjektų valdymo administravimo“.

Pagrindiniai pakeitimai, palyginti su ankstesne įstatymo projekto versija: i) išorinis administravimas bus pradėtas taikyti bendrovių filialams; ii) išorinio administravimo procedūrą turės teisę inicijuoti federalinės vykdomosios institucijos vadovas arba Rusijos regiono gubernatorius; iii) išorinis administravimas bus vykdomas keliais būdais: pirma, visų ar dalies tikslinės įmonės įstatinio kapitalo akcijų ar dalyvavimo kapitale dalių perdavimas išorės administracijai patikėjimo teise; antra, tikslinės įmonės vadovo arba generalinio direktoriaus įgaliojimų perdavimas išorės administracijai; iv) užsienio investuotojai, turintys daugiau kaip 50 proc. tikslinės įmonės balsavimo teisę suteikiančių akcijų, turės teisę nutraukti išorės administravimą tiek prieš jo įsteigimą, tiek po jo (toks nutraukimas turėtų būti grindžiamas įsipareigojimu atnaujinti ir (arba) tęsti tikslinės įmonės veiklą).

Rusijos Federacijos įstatymo projektas „Dėl asmenų, susijusių su "nedraugiškomis" valstybėmis, turto nacionalizavimo“.

- įstatymo projektas gali būti tik populistinė priemonė, kuri nebus priimta;
- įstatymo projekte su "nedraugiškomis" valstybėmis susiję asmenys apibrėžiami labai plačiai: jie apima užsienio piliečius ir juridinius asmenis, jų naudos gavėjus, filialus ir jų kontroliuojamus asmenis;

- įstatymo projekte leidžiama nacionalizuoti visų rūšių turtą, kuris 2022 m. vasario 24 d. priklausė minėtiems asmenims ir yra Rusijoje (nekilnojamąjį turtą, kilnojamąjį turtą ir nuosavybę, grynuosius pinigus, bankų indėlius, vertybinius popierius ir akcijas);
- kompensacijos už nacionalizuotą turtą nebus teikiamos.

Rusijos Federacijos Vyriausybės **nutarimas** Nr. 497 „Dėl bankroto moratoriumo“.

- šis bankroto moratoriumas taikomas visiems skolininkams, įskaitant juridinius asmenis, piliečius ir individualius verslininkus, išskyrus gyvenamųjų pastatų ir kitų nekilnojamojo turto objektų, kurie buvo įtraukti į vieningą probleminių objektų registrą iki 2022 m. balandžio 1 d., plėtotojus;
- moratoriume įtvirtinti draudimai: i) kreditoriams inicijuoti bankroto bylas prieš savo skolininkus; ii) kreditoriams inicijuoti vykdymo procedūras ir kt.

Rusijos Federacijos Federalinis įstatymas Nr. 171-FZ.

Ginčų
sprendimas

- Nustatyta, kad Rusijos arbitražo (komerciniai) teismai turi išimtinę jurisdikciją spręsti su sankcijomis susijusius ginčus, pavyzdžiui:
- ginčus, susijusius su subjektais, kuriems taikomos užsienio valstybių sankcijos;
- Rusijos subjektų, Rusijos ir užsienio subjektų arba užsienio subjektų tarpusavio ginčus, kurie grindžiami sankcijomis Rusijos piliečiams ar organizacijoms.

Išimtis: jurisdikcija netaikoma, jei yra: i) tarptautinė sutartis; arba ii) prorogacinis susitarimas arba arbitražinis susitarimas, pagal kurį arbitražo vieta yra ne Rusijos Federacijoje (jei prorogacija ar arbitražinis susitarimas yra neįgyvendinami dėl sankcijų, draudžiančių Rusijos subjektui kreiptis į teismą, Rusijos teismai turėtų jurisdikciją ginčo sprendimui).

Baltarusijoje

Baltarusijos Respublikos dekretas Nr. 93 „Dėl priemonių, kurių Baltarusijos Vyriausybė gali imtis siekdama stabilizuoti ekonominę padėtį ir sumažinti ekonominių sankcijų ir ribojamųjų priemonių pasekmes“.

Dekretas įtvirtina Baltarusijos valstybinių institucijų teisės imtis įvairių priemonių Baltarusijoje įsteigtų įmonių, kurių savininkai yra iš „nedraugiškų“ šalių, atžvilgiu, įskaitant, bet nepasiribojant:

- netesybų/mokesčių skyrimas už lizingo, paskolos, kredito, kitų panašaus pobūdžio sutarčių nutraukimą prieš terminą, jeigu šį nutraukimą inicijuoja tokie subjektai;
- Baltarusijos Respublikos tarptautinių sutarčių dėl dvigubo apmokestinimo išvengimo sustabdymas;
- mokesčių tarifų keitimas užsienio organizacijų pajamoms, kai jos mokamos užsienio organizacijų naudai iš valstybių, kurios vykdo nedraugiškus veiksmus. Tai susiję su autoriniais atlyginimais, skoliniais įsipareigojimais, dividendais, pajamomis pardavus nekilnojamąjį turtą Baltarusijoje, pardavus įmones kaip nekilnojamojo turto kompleksus, vertybiniais popieriais ir Baltarusijoje įsikūrusių įmonių įgaliotų fondų akcijomis (kartu su pajamomis, išmokamomis akcininkui pasitraukus iš įmonės);

- ribojimas nedraugiškus veiksmus vykdančių valstybių subjektams pardavinėti Baltarusijoje veikiančių juridinių asmenų įgaliotų fondų akcijas;
- leidimas vykdyti įsipareigojimus užsienio kreditoriams nacionaline valiuta (Baltarusijos rubliais). Tai įmanoma, jei prieš Baltarusijos Respubliką bus imtasi nedraugiškų priemonių, dėl kurių sustabdomas finansavimas ir projektų įgyvendinimas arba techniškai neįmanoma atsiskaityti užsienio valiuta.

Baltarusijos Respublikos Ministrų Tarybos nutarimas Nr. 247 „Dėl transporto priemonių judėjimo“.

- įtvirtintas draudimas Baltarusijos teritorijoje judėti ES registruotoms transporto priemonėms;
- draudimas netaikomas šių kategorijų krovinių ir transporto priemonių judėjimui: i) keleiviniams automobiliams; ii) pašto siuntoms; iii) dideliems kroviniams, kuriems gabenti reikalingas specialus leidimas; iv) humanitariniams kroviniams; v) gyvūnams ir specializuotoms transporto priemonėms jiems vežti; vi) vaistų, medicinos prietaisų, jų atsarginių dalių, žaliavų ir medžiagų vaistų gamybai ir kt.; vii) tuščioms transporto priemonėms, grįžtančioms į ES teritoriją po minėtų krovinių vežimo.

Baltarusijos Respublikos dekretas Nr. 137 „Dėl vykdomųjų raštų“.

- numatyta sustabdyti "nedraugiškų" šalių gyventojams išduotų vykdomųjų raštų vykdymą;
- "nedraugiškų" užsienio valstybių sąrašas: Australija, visos ES valstybės narės, Kanada, Lichtenšteinas, Norvegija, Naujoji Zelandija, Albanija, Islandija, Makedonija, Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė, JAV, Juodkalnija, Šveicarija;

- sąvoka "rezidentas" apima: i) juridinius asmenis, įsteigtus pagal užsienio valstybių teisės aktus, kurių buveinės yra už Baltarusijos ribų, jų filialus ir atstovybes, esančias Baltarusijoje ir užsienyje; ii) užsienio valstybėse įregistruotus individualių įmonių savininkus; iii) organizacijas, kurios nėra juridiniai asmenys, įsteigtas pagal užsienio valstybių teisės aktus ir kurių registruotos buveinės yra už Baltarusijos ribų, jų filialus ir atstovybes, esančias Baltarusijoje ir užsienyje; iv) užsienio valstybių diplomatinės atstovybės, konsulinės įstaigos ir kitas atstovybes, esančias Baltarusijoje ir užsienyje; v) tarptautines organizacijas, jų filialus ir atstovybes, esančias Baltarusijoje ir užsienyje;
- sustabdymas taikomas visų rūšių vykdomiesiems raštams (teismo įsakymams, teismo sprendimams dėl teismo įsakymų, notaro vykdomiesiems įrašams);
- sustabdymas taikomas tiek vykdomiesiems raštams, išduotiems iki dekreto įsigaliojimo, tiek po jo;
- bankai ir kitos kredito organizacijos atsisakys priimti mokėjimo prašymus, išduotus vykdomųjų raštų pagrindu, nesant mokėtojo akcepto;
- iki dekreto įsigaliojimo bankams įvykdyti išsiųsti mokėjimo prašymai bus atšaukiami arba jų vykdymas bus sustabdomas teisės aktų nustatyta tvarka;
- dekretas nedraudžia pakeisti kreditoriaus, kuris yra "nedraugiškos" šalies gyventojas, kitu kreditoriumi (pvz., "nedraugiškos" šalies rezidentas gali perleisti savo reikalavimo teisę savo dukterinei įmonei iš Rusijos, kuri nėra įtraukta į "nedraugiškų" šalių sąrašą);
- nedraudžiama skolininkui atsiskaityti su kreditoriumi, kuris yra "nedraugiškos" šalies rezidentas;
- "nedraugiškų" šalių gyventojai gali kreiptis į teismą, arbitražą, notarų biurus dėl skolos išieškojimo ir vykdomojo rašto gavimo;
- sustabdymas netaikomas fizinių asmenų naudai išduotiems vykdomiesiems dokumentams.

Daugiau informacijos:

Vilija Vaitkutė Pavan

Partnerė

vilija.vaitkute.pavan@ellex.legal

Tel. +370 698 82026

Rūta Jasilionė

Asocijuotoji teisininkė

ruta.jasilione@ellex.legal

Tel. +370 618 28304

Saulius Bareika

Jaunesnysis teisininkas

saulius.bareika@ellex.legal

Tel. +370 521 94632